

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 61/2019
20.02.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Предраг Поповић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, ВП ..., коју заступа Војно правобранилаштво Републике Србије, ради спречавања злостављања на раду, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1673/18 од 31.07.2018. године, у седници одржаној дана 20.02.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1673/18 од 31.07.2018. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Крушевцу П1 7/17 од 21.12.2017. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је претрпио злостављање на раду код тужене у периоду од 01.07.2012. године до 22.11.2013. године, од стране другог запосленог ББ на начин ближе описан овим ставом изреке и да се забрани даље вршење злостављања, односно понављање злостављања. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се наложи туженој да ради уклањања последице злостављања изврши следеће радње: да изврши ревизију и утврди да ли је на законит и објективан начин реализован поступак оцењивања тужиоца на тај начин што ће ангажовати неутралну комисију при Војсци Србије из ВП .. Београд. Ставом трећим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе тужену да му на име накнаде штете услед претрпљених душевних болова због повреде части и угледа исплати износ од 300.000,00 динара, са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1673/18 од 31.07.2018.године делимично је усвојена жалба тужиоца и преиначена првостепена пресуда у делу става првог изреке, трећег и четвртог става изреке, тако да се утврђује да је тужилац у периоду од 01.07.2012. године до 22.11.2013. године претрпео злостављање на раду и то тако што му је други запослени ББ издавао радне задатке са веома кратким и

истеклим роком за реализацију, издавао радне задатке ради ангажовања тужиоца за време боловања, издавао радне задатке ради ангажовања тужиоца на радном месту за време коришћења годишњег одмора, као и слободних дана и изложио службену оцену тужиоца на јавни увид, те се забрањује даље вршење злостављања, односно понављање злостављања, с тим што је тужена дужна да обезбеди извршење наведене забране; обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде штете услед претрпљених душевних болова због повреде части и угледа исплати износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате, а за разлику од досуђеног износа до потраживаног, за износ од 200.000,00 динара, тужбени захтев за накнаду штете је одбијен. Преиначена је и одлука о трошковима поступка, тако да је обавезана тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 287.350,00 динара. У преосталом је жалба одбијена и првостепена пресуда је потврђена у делу става првог изреке, којим је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је тужилац претрпео злостављање на раду код тужене у периоду од 01.07.2012. године до 22.11.2013. године, од стране другог запосленог ББ, на тај начин што је тужиоцу константно издавао задатке који су испод нивоа знања и квалификације, односно злоупотребом овлашћења давао радне задатке који нису у вези са пословима на којима је тужилац запослен, пристрасно и неправилно оценио тужиоца службеном оценом и у ставу другом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, ревизију је благовремено изјавила тужена, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао правноснажну пресуду другостепеног суда, у границама побијања ревизијом тужене, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 87/18) и нашао да ревизија није основана.

Другостепена пресуда није захваћена битним повредама одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Према члану 407. став 1. истог закона, битна повреда из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП на коју ревизија указује, не представља разлог због којег се ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен код тужене на пословима референт у групи за логистику ВП ... до 28.03.2014. године када је прекомандован у другу јединицу. У периоду од 11.06.2012.године до 28.03.2014. године мајор ББ као Начелник групе за логистику С-4 ВП ... био је непосредно надређени тужиоцу. Тужилац је 09.12.2013. године Војној пошти ... поднео захтев за заштиту од злостављања на раду, по којој је спроведен поступак посредовања, окончан одлуком од 21.03.2014. године. Том одлуком обустављен је поступак посредовања између капетана АА на дужности референта и мајора ББ на дужности начелника групе за логистику, уз оцену да даљи поступак није оправдан. У образложењу одлуке је наведено да су странке у спору постигле споразум у делу захтева за заштиту од злостављања који се односи на регулисање права на зарађене и слободне сате на име оствареног прековременог рада, да је лицу које сматра да је изложено злостављању решењем утврђено и признато право на прерасподелу радног времена, а да се остало понашање и активности послодавца не сматрају злостављањем и да није постигнут споразум између странака у спору о делу захтева који се односи на позивање лица које

сматра је изложено злостављању, усмено или путем СМС порука, да ради обављања службених задатака дође на посао иако се налази на годишњем одмору или боловању и у другим описаним ситуацијама. Тужилац је 03.04.2014.године поднео тужбу ради заштите од злостављања на раду.

У судском поступку покренутом у складу са чланом 29. став 2. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“ број 36/10), утврђено је да су у спорном периоду међусобни односи између тужиоца и начелника ББ били поремећени. Разлог томе стоји до службене оцене тужиоца од стране мајора ББ која је била истакнута на електронској огласној табли тужене која се користи за службену комуникацију и размену података између начелника више организационих целина, чиме је учињена доступном одређеном кругу лица у једном периоду, те утврђених чињеница да је начелник ББ према тужиоцу поступао на начин слања СМС порука управљених на извршење радних задатака за време трајања тужиочеве привремене неспособности за рад (боловања), коришћења годишњег одмора, слободних и нерадних дана, те давања радних задатака и послова са непримерено кратким или истеклим роком за реализацију. Дужевременски изложен таквом односу, тужилац је оправдано потражио медицинску помоћ због нарушеног психичког стања у виду анксиозно субдепресивног реаговања неуротског нивоа. Вештачењем од стране вештака неуропсихијатра утврђено је да је због предузетих радњи према тужиоцу у трајању дужем од годину дана дошло до исцрпљења резервних менталних капацитета тужиоца, због чега се у децембру 2013. године обратио за стручну помоћ која му је пружена током психијатријског лечења амбулантно и у условима дневне болнице.

Код изнетог чињеничног стања првостепени суд је закључио да описане радње не представљају злостављање на раду, већ омогућавање правилног и законитог рада Војне поште и поштовања радне дисциплине.

Другостепени суд је нашао да је првостепени суд извео погрешан закључак, у погледу утврђених чињеница о давању задатака тужиоцу са кратким роком и истеклим роком за реализацију, позивању тужиоца за време боловања, годишњег одмора или слободних дана ради вршења послова, слањем СМС порука током дужег временског периода, као и истицања негативне службене оцене на огласној табли тужене у електронској верзији. Наведено се, према схватању другостепеног суда, никако не може подвести под радње у циљу омогућавања правилног и законитог рада војне поште и поштовања радне дисциплине, без обзира у којој форми су слате СМС поруке тужиоцу – да ли у форми наредбе или констатације. Другостепени суд је разложно закључио да позивање тужиоца у дужем временском периоду када се налази на годишњем одмору, користи слободне дане, а поготову када се налази на боловању, да дође на посао и обавља радне задатке, представља радњу злостављање на раду, као и давање радних задатака са кратким или већ истеклим роком за извршење и чин јавне објаве дате оцене о раду. Цењено је да у прилог томе говоре вештачењем утврђене чињенице да је код тужиоца дошло до поремећаја душевне равнотеже у виду анксиозно субдепресивног реаговања неуротског нивоа, који је у узрочно-последичној вези са описаним радњама које имају карактеристику злостављања на раду. Према схватању другостепеног суда, наведене радње представљају злостављање на раду у смислу члана 6. став.1 Закона о спречавању злостављања на раду, па је у том делу основан захтев за утврђење да је тужилац претрпео злостављање и захтев за забрану даљег вршења, односно понављања злостављања, заснован на члану 30. тачка 1) и тачка 2) наведеног закона.

Имајући у виду да је одговарајућим медицинским вештачењем утврђено да описани поремећај душевне равнотеже тужиоца стоји у узрочно последичној вези са односом и понашањем према тужиоцу на раду, као и да је тужилац понашање претпостављеног доживео као атак на част и углед, другостепени суд је закључио да тужиоцу припада накнада нематеријалне штете. За јединствено трпљену нематеријалну штету у виду душевних болова, тужиоцу је досуђена адекватна накнада. Основом члана 30. став 1. тачка 4. Закона о спречавању злостављања на раду, у складу са критеријумима прописаним чланом 200 Закона о облигационим односима, другостепени суд је обавезао тужену да тужиоцу исплати накнаду нематеријалне штете у примереном износу од 100.000,00 динара, водећи притом рачуна да досуђена накнада не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, као и о томе да се досуђеном износом тужиоцу пружи одговарајућа сатисфакција, сходно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима.

По налажењу Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд материјално право применио. Ревизија се неосновано оспорава правилност примене материјалног права.

Запослени у војсци имају право на судску заштиту од злостављања на раду. Забрана било којег вида злостављања на раду и у вези са радом прописана је у члану 5. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“ број 36/10), а у члану 8. прописана је дужност послодавца да запосленог штити од злостављања, у складу са овим законом. Из садржине одлуке донете у поступку посредовања између тужиоца и претпостављеног, следи да покретање тог поступка од стране тужиоца није било неоправдано. Извесне неправилности у односу на тужиоца су отклоњене путем тог поступка. О питањима о којима посредовање није успело, расправљано је у судском поступку, с резултатом да се делом спорног захтев показао основаним. И то, у погледу вишебројних радњи претпостављеног којима је вршен атак на тужиочев душевни мир и спокојство у коришћењу слободног времена и боловања, слањем порука о задацима и пословима којима је код тужиоца изазиван осећај неспокојства и омаловажавања, као и објавом неповољне оцене тужиочевог рада, те односом код давања задатака и рокова, што је изван сумње представљало својеврсан притисак на тужиоца као запосленог, чији је лични и професионални углед и интегритет био нарушен, у мери да је имао потребу и за стручном медицинском помоћи. Тужилац као запослени изложен таквом односу претпостављеног, ужива право на заштиту.

На другачији закључак не утиче чињеница да су и други запослени добијали СМС поруке у циљу благовременог обављања радних задатака. Слање таквих порука је прихватљиво у данима када је запослени на раду, али не и као пракса којој претпостављени прибегава у време кад тужилац није на раду. Без утицаја остају и наводи ревизије да професионално војно лице, као што је тужилац, мора да схвати да у професионалној војној служби нема одбијања наређења и неизвршавања задатака, имајући у виду да то није стављено на терет тужиоцу у овом поступку, нити је доказано у смислу члана 31. наведеног закона. Нема места ни схватању да се одлуком другостепеног суда донетом у примени Закона о спречавању злостављања на раду, угрожавају основни постулати војне организације, угрожава функционисање Војске Србије и ствара пракса да сваки потчињени у Војсци Србије, уколико сматра да му је издато наређење незаконито, има право да поднесе тужбу и тражи утврђивање

злостављања на раду, мимо прописаног Правилима службе у Војсци Србије којима је регулисано како се у том случају поступа и обавештава надлежна команда.

Право на заштиту од злостављања на раду остварују под условима прописаним посебним законом, Законом о спречавању злостављања на раду. Тим законом је дефинисан појам злостављања на раду, тако да се оно не своди на један акт, већ на понављање понашања са карактеристикама угрожавања лица на раду или у вези са радом. Наиме, према одредби члана 6. став 1. наведеног закона, злостављање, у смислу овог закона, јесте свако активно или пасивно понашање према запосленом или групи запослених код послодавца које се понавља, а које за циљ има или представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запослених и који изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога се запослени изолује или наведе да на сопствену или иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду или други уговор. Само у стицају наведених карактеристика одређеног понашања које се понавља према запосленом, настаје основ за тражење заштите, под условима који су прописани овим посебним законом, чијом се применом не дерогира примена прописа и правила службе којима подлежу запослени у војсци.

Ревизија није основана ни у наводу о превисоко досуђеној новчаној накнади нематеријалне штете, из разлога који су изнети везано за примењене критеријуме из члана 200. став 2. ЗОО.

Према исходу спора, правилно је одлучено и о трошковима поступка.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене није основана и применом члана 414. став 1. Закона о парничном поступку, одлучио је као у изреци.

**Председник већа-судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић